

dam.
i te Zierikzee.
crookkerke (W).
sterburen.
ld te Zuidwolde.
f. Zevenboom te
L. Jörg, hulppred.

n te Zierikzee.

al.

te Delft.

Veendam.
venboom te Zie-

V. Zevenboom te

etr. 1:19.

adiker benoemd te
m Helder.

is te Zeist over-
lingen.

der Wetsidee
PIER,

idend woord van
OOYEWEERD,

f:

dat Ds J. M. SPIER
begeerte der Wets-
akt — thans in de

f. 0.19.

iding in de wijsbe-
alle polemiek ont-
vellen, voor wie de
geerte te zwaar zijn
gedachten van de
te maken.....

outhoudend papier
s.

f 3.75.

met titel

f 4.50.

ij de administratie

- Giro 166705.

VERSCHENEN:

EIGENDOM
HEEREN

TE VERKLARING

VAN DEN

DELBERGSCHE

TECHNISUS

DOOR

G. FEENSTRA

242 Bladz.

225. Geb. f 2.90.

rijver geeft hier een

ir boek, dat blijkt

van een scherp

chen kijk zoowel als

pe theologische be-

z. Een werk voor

ant en gemeentelid.

Eiken Boekhandel.

H. KOK N.V. - KAMPEN

VERSUS

een fijne Sigaar?

reert U een pijp?

int U terecht bij

renmagazijn

Oldsmoker"

aat 8 - Hilversum.

ra van „De Reformatie"

net zoveel sympathie en

ontvangen, wilt ook u

ILIE-ADVERTENTIES

plaatsing zenden.

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van 'Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoemi; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herken, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Jansz, Biggelerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Kelzer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. L. Koole, Vreeland; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijcknaar Franken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijndorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoop, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wolvega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenboer, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COUTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 250 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Melchizedek, de koning van Salem, V. — Uit de Schrift: De macht van Jezus Christus tegenover den Keizer te Rome (Lucas 2:1a). — Kerkelijk leven: „Banner"-nieuws inzake Amerikaanse reis. Anti- of contra-dictoriaal? (II, slot). Prof. Dr A. H. de Hartog, Kerken en Jeugdbeweging. Dr Sillevius Smitt, Liturgie. Hulp opleiding pred. Argentinië. De Grootte Catechismus van Zacharias Ursinus, XIV. — Even parkeren: Die op hun Heer wachten. — Literatuur en kunst: Dr H. Smilde, „Het lied van 't nieuw Jeruzalem", III. — Pop. wetensch. schetsen: Geestelijke volkgezondheid, X. — Geestelijke adviezen: Het Avondmaal. — Vakwetenschap en praktijk: Oorzaken der geboortevermindering in West-Europa. — Zending en Evangelisatie: Aan den Vooravond van Madras, II. — Perschoorw. — Kerkenieuws. — Bijlage: Heidelberg. Catechismus, blz. 81-88.

HOOFDARTIKEL

Melchizedek, de Koning van Salem

V.

Er worden echter ook andere meeningen voorgestaan ten aanzien van de identiteit der koningen uit Gen. 14:1. De belangrijkste is wel die van Prof. Böhl.⁴⁾ Zijn uitgangspunt neemt hij in de vermelding van Tideal. We merken reeds op dat hiermede een Dudhalla is bedoeld. Böhl denkt aan den stichter van de dynastie, die bekend is door Spjupiluluma. Deze heette ook Dudhalla en leefde omstreeks 1600 v. Chr. Naast dezen Dudhalla is Kedor-Laomer ook een groot-koning. Uit oorzaak van onbekendheid met de geschiedenis van Elam juist in deze eeuwen kan niets naders van hem gezegd worden dan dat zijn naam zuiver Elamietisch is. De beide andere koningen zijn van kleiner formaat. Arjoch is allicht een Indo-Germaanse naam en Amraphel van Sinear zou een vorst, bijv. met den naam Amurru-apil, van het in de Amarna-brieven wel genoemde land Sjanhar zijn.

Zoowel de identificatie, die Böhl van Arjoch als die, welke hij van Amraphel veronderstelt, plaatsen deze koningen na 1600. Want vóór dien tijd zijn er nog geen Indo-Gerमानen in Syrië en de naam Sjanhar zou zoowel als de naam Amurru-apil in den Kassietischen tijd thuishooren.

Er is in deze hypothese van Böhl veel dat aantrekt. Toch is er een groot bezwaar en dat is het chronologische: Abraham heeft dan ook zooveel later geleefd! Volgens hetgeen we in par. 15 behandelden kan op grond der bijbelsche gegevens Abraham toch niet later naar Kanaän zijn gekomen dan 1875? Prof. Böhl meent van wel. Hij maakt n.l. onderscheid tusschen twee reeksen van chronologische gegevens in den Bijbel. Er zijn schematische getallen, uit priesterlijke bron afkomstig. Ze zijn van jongeren datum en kunstmatig. Het zijn juist de getallen, waarvan wij in de vorige paragraaf zijn uitgegaan. De 480 jaar van 1 Kon. 6:1, de 430 jaar van Ex. 12:40, de 215 jaar van het verblijf der patriarchen in Kanaän en de 75 jaar, die Abraham geleefd heeft, voordat hij in Kanaän kwam, zijn samen juist twaalf eeuwen. Dit zou wijzen op het kunstmatig van dit schema. Daarom zijn deze getallen methodisch onbruikbaar. Betrouwbaar echter is het materiaal, dat bijv. in stamlijsten is te vinden. Dit is uit Elohistische bron. Berekening, gebouwd op deze gegevens doet zien dat de tijdsruimte tusschen Abraham en den tempelbouw niet meer dan zes eeuwen is geweest.

We willen deze „elohistische" gegevens nader bezien.

In de eerste plaats komt in aanmerking Gen. 15:16. Nadat aan Abraham is voorgezegd (vs 15), dat zijn nakomelingschap in een vreemd land 400 jaren zal worden verdrukt, volgt in vs 15: Maar

God zal recht doen en het vierde geslacht zal herwaarts wederkeren. Hieruit wordt dan afgeleid dat van Jozef en zijn broeders tot Mozes slechts vier generaties elkander zijn opgevolgd. Bij de latere schematisering zijn deze generaties dan elk op 100 jaar gesteld.

Hiernaast wordt gewezen op Gen. 50:23. Daar staat dat Jozef kinderen zag van Efraim van het derde gelid. Zag Jozef dus al het geslacht, dat later zou uitrekken? Dat is niet mogelijk, want na Jozefs dood volgt eerst nog de tijd der verdrukking, waarvan Jozef niets heeft geweten en die ook niet kort heeft geduurd, maar enkele geslachten achtereen. Juist het feit, dat Jozef de vierde generatie zag, bewijst, dat met het vierde geslacht, dat wederkeert, iets anders moet zijn bedoeld.

Het woord, dat in Gen. 15 met „geslacht" is vertaald, beteekent ook tijdperk. Nu kunnen er inderdaad vier tijdperken onderscheiden worden tusschen het vertrek naar en den terugkeer uit Egypte: één van vriendelijk onthaal, één van verdrukking, één van uitleiding en rondzwerving en één van intocht. In dien verloop van tijd kunnen er meer generaties zijn geweest, die toch ook noodig waren, zou Israël tot de bekende getalsterkte wassen kunnen. Er staat voorts in Gen. 15:16 niet: het vierde geslacht zal wederkeren. De werkwoordsvorm staat in het meervoud en de woorden „het vierde geslacht" zijn een tijdsbepaling. We lezen dus: Ze zullen wederkeren in het vierde tijdvak.

We letten vervolgens op de stamlijsten. Volgens Ex. 6:16-20 zijn Mozes en Aäron het derde geslacht sedert Levi. Maar als Jozef de kleinkinderen van Efraim gezien heeft, dan niet die van Levi? We weten, hij heeft Mozes en Aäron niet gezien. Heeten dan Mozes en Aäron toch het derde geslacht, dan is dat omdat er in de telling geslachten zijn overgeslagen. Dit overslaan van sommige geslachten geschiedde wel in verband met ideeën, die van invloed waren op de samenstelling der geslachtsregisters.

De zonen van Levi zijn Gerson, Kehath en Merari. Volgens Gen. 46 kwamen deze met Jakob in Egypte. Ex. 6 zegt, dat Amram een zoon was van Kehath. Hier moet „zoon" staan in de betekenis van nakomeling. Amram huwde met zijn „moer", dat is in dit geval de zuster van zijn vader. Jochebed zou dan een dochter van Levi zijn! Maar dan blijft er geen voldoende tijdsruimte beschikbaar voor de elkander opvolgende gebeurtenissen. Wanneer we dus de stamlijsten opvatten als vermelding van direct op elkaar volgende gebeurtenissen, dan zijn ze te kort: de gebeurtenissen kunnen er geen gelijken tred mee houden. Bij de gebruikmaking van geslachtslijsten moet steeds gerekend worden met de mogelijkheid, dat ze verkort zijn.

Er wordt ook gewezen op de genealogie van David in het boek Ruth. Deze lijst vermeldt slechts tien geslachten tusschen Juda en David. We hebben echter ook hier te doen met een verkorte genealogie, waarop o.a. Keil gewezen heeft in zijn Bijbelschen Commentaar.

We komen tot de periode tusschen den woestijntocht en de eerste koningen van Israël. Volgens 1 Kon. 6:1 duurt ook deze periode een viertal eeuwen. Ook dit getal wordt voor kunstmatig gehouden. Het zou te lang genomen zijn. Prof. Böhl wil tot een juistere voorstelling van den tijdsduur komen door deze periode te vergelijken met de gelijktijdige geschiedenis van Edom. Van dit rijk is een koningslijst overgeleverd in Gen. 36 vs 31-39. Deze lijst bevat de namen van acht koningen. Prof. Böhl geeft elk plm. 25 jaar. Zoo komt hij tot de conclusie, dat ook het tijdperk tusschen den woestijntocht en koning Saul niet veel langer is geweest dan twee eeuwen.

In dit geval moet dan bovendien nog aangenomen worden, dat de koning, die over Edom regeerde tijdens den woestijntocht van Israël, de

Over den doop.

Waarlijk de „Doopsquaestie" gelijk velen ze noemen, maar die onder Gereformeerden geen quaestie is, beheerscht heel de opvoeding.

Ook onze Christelijke school.

Dr A. KUYPER,
„De Heraut", No. 908, 14 April 1896.

eerste was van deze acht. Anders wordt dit tijdperk nog korter. En voorts dat deze reeks van acht koningen regeerde onmiddellijk voor de regeering van Saul. De omstandigheid, dat bij al de koningen behalve bij den laatste staat: en hij stierf, schijnt hiervoor te pleiten. Maar Gen. 36 weet wel, dat op de acht koningen verschillende „vorsten", d.w.z. stamhoofden zijn gevolgd.

Het wil ons voorkomen, dat de bedoeling van Gen. 36 niet is: van de koningen, die achtereenvolgens over Edom hebben geregeerd, regeerden er acht vóórdat Saul aan de regeering kwam, de overigen later; maar: voordat in Israël het koningschap werd ingesteld, had Edom al een periode van koninklijk bewind achter den rug. Dan kan er zeer wel een zekere tijdsruimte liggen tusschen den laatsten Edomietischen koning van dit tijdperk en Saul. De woestijntocht vond dan plaats gedurende die periode.

We komen op deze gedachte juist door de mededeeling van 1 Kon. Daaruit toch blijkt, dat in Edom op het tijdperk van koningschap weer een ander is gevolgd, waarin Edom (weer?) werd geregeerd door „vorsten", d.w.z. stamhoofden, dus georganiseerd was volgens stamverband. Edom heeft blijkbaar afwisselende regeeringsvormen gehad. In de dagen van koning Salomo schijnt het weer een koninkrijk te zijn. Salomo's tegenpartijder, Hadad, was van het koninklijke zaad. (1 Kon. 11:14).

Deze berekening komt echter geheel te vervallen, wanneer in Gen. 36 geen koningen, maar dynastieën opgesomd worden.⁵⁾ En dit is waarschijnlijk wel het geval, omdat geen der genoemde koningen de zoon is van den daarvoor genoemden. Wel wordt juist van elk de plaats van afkomst of de residentie genoemd.

Uit de gelijktijdige geschiedenis van Edom valt dus niet af te leiden, dat de woestijntocht slechts twee eeuwen vóór Saul te stellen is.

Wanneer we ten slotte naar Israël's eigen geschiedenis zien gedurende deze periode, dan is het in 1 Kon. 6:1 genoemde getal eerder moeilijk, omdat het zoo laag is, dan omdat het te hoog zou zijn. De geschiedenissen uit het boek der Richteren moeten immers in dit tijdperk ondergebracht worden en het kan ze nauwelijks bevatten.

Wanneer Abraham leefde in de 16e eeuw voor Chr. moeten de gebeurtenissen tusschen zijn leven en den tempelbouw in een te kort tijdperk worden samengeperst. En uitdrukkingen als bijv. Ex. 2:23, en het geschiedde na vele dezer dagen, pleiten niet voor de voorstelling van een snelle opeenvolging der gebeurtenissen.

Nu kan toegegeven worden dat bij de opgave der getallen, waarmede de duur van de onderscheidene besproken perioden aangegeven wordt, een schematisering heeft geheerscht. Maar dat maakt deze opgaven nog niet onbetrouwbaar. Bij de samenstelling der stamlijsten hebben evenzeer wel bepaalde ideeën voorgezet.

Het lijkt ons willekeurig te zijn tusschen deze twee reeksen van gegevens een tegenstelling aan te nemen, waardoor één der beide in het ongelijk wordt gesteld. Veeleer lijkt het ons geboden aan te nemen, dat deze elkander aanvullen en de getallen aangeven hoe veel tijdsruimte door de stamlijsten omspannen wordt. Dan geschiedt meer eere, niet alleen aan de bijbelsche gegevens, maar ook aan den historischen zin der auteurs.

Een bezwaar tegen de late Abrahamsdatering is ook, dat in verband daarmee de Uittocht veel

5) Böhl, Geschichte der Edomiter, pag. 47.

4) Men zie zijn bij de vorige noot vermelde rectorale rede en Band 29, Heft 1 van Der alte Orient, 1931: Das Zeitalter Abrahams.

later moet worden gesteld, dan op grond der schriftuurlijke gegevens toelaatbaar is.

Overeenkomstig hetgeen in het bovenstaande over de datering van Melchizedek's tijdgenooten is opgemerkt, hebben we dezen priester vorst dus wel niet in de 15e of 16e, maar in de 21ste tot de 19e eeuw te zoeken. Dat zijn de laatste eeuwen der oude, den naam „klassiek" waardige beschaving van Babylonië. Dan komt de Indo-Germaansche volksverhuizing, waarmede de Middeleeuwen der oud-oostersche geschiedenis inluiden.⁶⁾ Wij zoeken Melchizedek dus daarvoor! Hij is een koning uit den grijzen voortijd!

Wanneer we in dezen ouden tijd zoeken naar een Amrafel en zijn tijdgenooten, dan is waarlijk Hammurabi niet de eenige mogelijkheid ter identificering van Amrafel. Uit recente opgravingen leeren we veel nieuwe staten en koningen kennen, waaronder we voor het minst kunnen zoeken naar Amrafel en zijn bondgenooten. We noemen bijv. de opgravingen te Tell Asmar, waar de stad Esj-nunna is blootgelegd⁷⁾ en die te Tell Hariri, het oude Mari, waarbij vele teksten zijn gevonden, die kunnen bijdragen tot de kennis der politieke geschiedenis van het oude Oosten omstreeks 2000 voor Christus.⁸⁾

J. H. KROEZE.

6) Böhl, Palestina in het licht der jongste opgravingen. Amsterdam 1931, pag. 9.

7) Frankfort, Tell Asmar and Whafaje, the first seasons work in Eschnunna, 1930-31. (In de nos. 13 en 16 van de „Communications" van „The Oriental Institute of the University of Chicago.")

8) André Parrot, Les Fouilles de Mari. Syria XVI, XVII en XVIII. Conf. ook het artikel van G. Dossin daarover in het 3e Jaarbericht van Ex. Or. Lux., pag. 360-363.

UIT DE SCHRIFT

De macht van Jezus Christus tegenover den keizer te Rome.

En het geschiedde in diezelfde dagen dat er een gebod uitging van den keizer Augustus.

Lucas 2: 1a.

En Paulus ontving allen die tot hem kwamen, predikende het koninkrijk Gods.

Hand. 28: 30b, 31a.

Wij weten, dat Lucas de schrijver is van twee boeken van de Heilige Schrift: Hij is de auteur van een van de Evangelien en van de Handelingen der Apostelen. In de eerste hoofdstukken van zijn eerste boek wijst hij ons reeds op de macht van den keizer te Rome. En het geschiedde in diezelfde dagen dat er een gebod uitging van den keizer Augustus, dat de geheele wereld beschreven zou worden. Dan moeten Jozef en Maria krachtens dit gebod van den caesar op den wereldtroon, van Nazareth naar Bethlehem gaan. Dan moeten twee nakomelingen uit het vervallen koningshuis van David het bevel van den Romeinschen imperator opvolgen. Dat is de inzet van het eerste boek.

Daarnaast moeten wij nu eens leggen de slotzinnen van het tweede boek: de Handelingen der Apostelen. Al wordt de naam van den keizer hier niet genoemd in deze verzen, hier werkt toch onmiskenbaar de macht van den heerscher over het wereldrijk der Romeinen. Krachtens de instructies van den keizer is Paulus naar Rome gekomen. Hier hebben we te doen met den moedigen getuige van het geboren Kind uit Bethlehems kribbe, die wacht op het oogenblik waarop hij voorgeleid zal worden om zich te verantwoorden tegenover de beschuldigingen die tegen hem ingebracht zijn.

De samenhang van die feiten is te treffend dan dat wij ze achteloos zouden mogen voorbijgaan. Want wat wij hier zien in het begin van Lucas' eerste boek en in het slot van zijn tweede boek, dat is een duidelijke manifestatie van de kracht van Christus Jezus tegenover de macht van den Sultan.

Het keizerschap te Rome heeft van het begin af aan een sterk anti-christelijk karakter gedragen. Hieruit kan het ook verklaard worden, dat de apostel Johannes in de Openbaring voor zijn teekening van het „beest" de trekken ontleende aan het keizerschap zooals zich dat in zijn dagen ontwikkeld had. Welnu, reeds in den aanhef van Lucas' eerste boek worden de macht van Jezus Christus en de macht van den antichrist tegenover elkaar gesteld. Groot zijn dan evenwel de tegenstellingen. De keizer te Rome zit rustig op zijn troon te regeren: hij heeft na eindeloze en bloedige oorlogen eindelijk vrede gekregen voor de verschillende gebiedsdeelen van zijn rijk en hij hoopt dat deze vrede voor alle onderworpen volken tot rijken zegen zal zijn.

En ergens in een van de afgelegen hoeken van het gebied waarover keizer Augustus den scepter zwaait woont een eenvoudige vrouw, die onder zeer ongunstige omstandigheden een Kind ter wereld brengt: Jezus Christus. Zal van dezen Zoon van David wel ooit eenige verwachting kunnen zijn? Zal deze Zoon van Jozef en Maria, Die straks een groot deel van Zijn leven zal slijten in het onaanzienlijke dorpje Nazareth ooit een waar-dige partij zijn in den strijd tegen den keizer te Rome? Zal deze Jezus, Die tenslotte sterven gaat

aan het kruis ooit ernstig de macht van den Romeinschen alleenheerscher in gevaar brengen?

Maar leg naast dit vreemde begin nu eens het slot van Lucas' tweede boek. Nog lang geen eeuw na het gebod van den keizer Augustus heeft de caesar, die dan over het rijk de heerschappij voert, al weer met Jezus te doen. De apostel van Jezus Christus en keizer Nero gaan dan in elkaars schaduw door de straten van Rome. O, zeker, de tegenstellingen zijn ook dan heel groot. Oppervlakkig bezien misschien grooter dan bij het begin van Lucas' eerste schrijven aan Theofilus. Jozef en Maria waren tenslotte vrije menschen en Paulus komt als een gevangene te Rome aan. De bewoners van Nazareth merken slechts nu en dan iets van de macht die de Romeinen bezitten, terwijl Paulus, in het hartje van het wereldrijk doorgedrongen, alle dagen deze macht bespeurt.

En zoo zou er meer zijn te noemen. Maar het oog des geloofs ziet hier ook iets anders. Al is dan uiterlijk de luister van den keizer niet verbleekt en de ellende van de volgelingen van Jezus Christus daartegenover nog grooter geworden, dit is toch van zeer groot belang, dat Christus Zijn kerk, Zijn Woord, Zijn dienstknecht reeds overgeplant heeft naar Rome en gevaarlijk dicht gebracht heeft bij den stoel van Nero, die in sterke mate de trekken vertoont van het beest uit den afgrond.

Zoo is het besluit van Lucas' tweede boek, gezien in verband met den inzet en aanhef van het eerste, prachtig. Zoo heeft Jezus Christus in enkele tientallen jaren het evangelie van het koninkrijk, van Palestina naar Italië gebracht en doen weerklinken bij de treden van den troon van Rome's keizer.

Een van de exegeten uit den tijd van de Reformatie heeft in zijn boek ter verklaring van de Handelingen reeds geschreven: De wonderen die thans geschieden, zijn niet minder dan toen. Dit is waar.

Christus Jezus, de Koning der kerk, heeft Zijn werk verder gedragen om het te brengen naar de voltooiing aan het einde van de eeuwen. Rome is het eindpunt van de christelijke kerk niet. En Rome's keizer is de antichrist in eigen persoon niet geweest.

Als wij in onze dagen zien hoe het werk van de zending en van de evangelisatie geslachten voortgang kunnen vinden, dan moeten wij daarin en daarachter bovenal den Christus zien werken, die rusteloos bezig is de zonde en den Satan te verdrijven uit de verste hoeken van Gods schoone schepping, en Die daarom bij het opdringen van de anti-christelijke machten doet geluigen van den eenigen Naam die er onder den hemel tot zaligheid gegeven is.

D.

H. M.

KERKELUK LEVEN

„Banner"-nieuws inzake Amerikaansche reis.

„De Heraut" (men weet het) heeft het „Banner"-artikel van ds Kuiper vertaald, en daarna heeft, dank zij met name het Nederlandsch Christelijk Persbureau, directeur dr H. W. van der Vaart Smit, de vaderlandsche pers, voorzoover zij niet beter op de hoogte was, de zaak genoegzame ruchtbaarheid gegeven. In een verscheiden hoekje heeft voorts „De Heraut" het onzen lezers bekende ingezonden stuk van dr S. O. Los geplaatst. Verder niets. Daarom stellen wij naast een en ander de mededeeling, die aan den „Heraut"-redacteur toen reeds bekend had kunnen zijn en waarvan we eens zullen nagaan of ze ook door het Chr. Persbureau wordt doorgegeven, dat namelijk blijkens een artikel van ds L. van Laar, ook opgenomen in „The Banner", een predikantenconferentie („The Holland Inter Nos Circle") besloten heeft de noodige schikkingen te treffen voor een openbare lezing van dr K. Schilder, hiervan publieke aankondiging te doen en zoo mogelijk een informeele conferentie met dezen hollandschen theoloog te beleggen, waarin gehandeld zal worden over hedendaagsche kwesties en problemen in de gereformeerde theologie. Dr Danhof en ds Zwier zijn aangewezen als commissie ad hoc. Aan het a.s. bezoek worden in deze publicatie belangstellende en waardeerende woorden gewijd.

In gewone gevallen zou ik er niet aan denken, dit nieuws hier te vermelden. Nu echter „De Heraut", gesteund door het bureau van dr Van der Vaart Smit, gemeend heeft zich met amerikaansche kwesties te moeten inlaten en over deze aangelegenheid slechts van één kant berichten doorgeeft, geef ik mijnerzijds nu eens dit bericht verder. Ik kies juist uit de vele dit eene:

a. omdat het eveneens in „The Banner" te lezen staat (de vriendelijke begroeting in het amerikaansche zusterorgaan „De Wachter" heeft „De Heraut" genegeerd, hoewel ze spontaan opgekomen was en veel en veel ouder dan het „Banner"-artikel van ds Kuiper); en

b. omdat het in ds Van Laar's artikel meegedeelde besluit der predikantenconferentie genomen is vier dagen na het verschijnen van ds Kuiper's artikel en dus in zekeren zin als een indirect antwoord daarop beschouwd mag worden.

K. S.

Anti- of contradictoriaal? (II. Slot.)

Wie het bovenstaande artikelje gelezen heeft, zal verstaan, dat op zichzelf het geval van het „nobele" „Heraut"-gebaar thans wel als „erledigd" zou te beschouwen zijn (tenminste voor een niet-„Heraut"-redacteur). Toch willen we een enkele opmerking ons veroorloven, die de algemeene situatie raakt.

Ze is deze: het incident bewijst, hoe sterk soms de druk is, die, o neen, niet in de zakelijke discussie, doch in de sfeer van het persoonlijke, geoefend wordt van de zijde dergenen, die in 1936 de kerken zijn gaan oecupeeren met kwesties als thans onder ons de aandacht vragen. Dat „De Heraut" juist deze ééne amerikaansche stem liet hooren, en de andere, en oudere, verzweeg, bewijst, dat het blad niet refereeren wil, maar suggereeren, beïnvloeden; en dat het daarbij zich niet ontziet te suggereeren tegen den prijs van wat ik „verdachtmaking" noem. Heel wat van de bewogen volzinnen, die indertijd aan prof. Wencelius, en mij, gewijd zijn, zouden letterlijk op dit incidentje toepasselijk zijn. En het is juist deze bijzonderheid, die wijst op dictatoriale neigingen.

Want, laat men zich eens indenken, waartoe men komen zou, als de „logica", die thans door „De Heraut" gevolgd wordt, leidinggevend worden zou, hetgeen gelukkig het geval niet is. Het zou dan hierop neerkomen, dat de professoren Kuiper en Hepp maar behoeften te beschuldigen, en dat vervolgens ieder, die het tegen hun beweringen opnam, zou moeten worden uitgesloten, zelfs van de mogelijkheid van contact met kerken in het buitenland. De som ware dan gauw opgemaakt. Prof. Hepp behoeft maar te roepen: alarm, alarm; prof. Kuiper behoeft maar te zeggen: attentiesien op, onze dogmaticus (d.w.z. die van Amsterdam) zal 't u wel eens allemaal duidelijk vertellen; daarna behoeven anderen (het waren er thans heel veel) maar aan te toonen, dat prof. Hepp zich vergist in dit, en in dat, en in nog wat anders, of zich maar te verdedigen tegen onhoudbare klachten; en men kan van elkéén der bovengenoemden zeggen: de man is betrokken in een „confessioneel" geschil, ergo: het is beter, hem thuis te houden, als hij soms naar buiten wil, ook al kost het den Kerken geen cent. Op die manier kan men het altijd „winnen"... bij de groep, die op deze manier toont, hoeveel lood er zit in haar waarschuwing tegen groepsvorming!

Ik heb deze dagen teruggedacht aan één der momenten van de synode van 1936. Prof. Hepp bracht (Acta, 209) rapport uit „over de ingediende rapporten van de deputaten voor de correspondentie met buitenlandsche kerken". Hoor de breede zinnen aan:

„Nu kwam uw commissie ter oore, dat in de komende jaren eenige broeders, die zeer wel onze kerken kunnen representeren, door particulier initiatief daartoe in staat gesteld, de Vereenigde Staten zullen bezoeken. Bedenkt men, dat van de 3 bovengenoemde afgevaardigden naar Noord-Amerika (de vroegere bezoekers van Amerika, n.l. de H.H. Greijdanus, Hepp, Los, inzender van verleden week, K. S.), er één geheel buiten de kas der deputaten viel, en een andere slechts een geringe bijdrage in de vergoeding der reiskosten vorderde, zoo kan worden verwacht, dat wanneer de te benoemen deputaten¹⁾ de aangewezen gelegenheid benutten, de kosten van afvaardiging naar Noord-Amerika of niets of zeer weinig zullen bedragen. Wellicht kunnen deze besomd worden op ten hoogste f400,—."

Toen ik deze woorden aanhoorde, interesseerde mij nog al de vraag,

a. wie de broeders toch wel zouden zijn, die hier op grond van de voordeelen van het particulier initiatief al naar voren geschoven werden bij voorbaat, zij het zonder naamsverneming;

b. of bij de afvaardiging, als men eenmaal daarvoor particuliere — niet nader aangeduide — fondsen wilde aanspreken, wel het principe der billijkheid en der evenredige vertegenwoordiging zou worden gevolgd, m.a.w. niet een kringetje van gelijkgezinden, doch menschen, die, om HEEL het kerkelijk leven te „kunnen representeren", in aanmerking moesten komen in eerste instantie;

c. welk particulier initiatief de gelden zou fourneeren, waarover de synode, wat de herkomst betreft, geheel in het onzekere werd gelaten.

Ik heb dan ook dienaangaande — 't was een openbare zitting, ik verklap dus geen geheimen — enkele vragen gesteld. Het antwoord, dat prof. Hepp mij gaf, liet mij in de duisternis; ik werd er niets wijzer van. Wat natuurlijk aan mij kan liggen... Heden ten dage weet ik nog niet, welke fondsen hadden kunnen zijn aangesproken voor het afzenden van „eenige broeders", die naar het oordeel van de commissie, waarvan prof. Hepp rapporteur was, „zeer wel onze kerken kunnen representeren"; en evenmin, wie deze bepaalde broeders zijn geweest. Ik heb vermoedens, wat de „richting" betreft.

Maar tegen den achtergrond van wat zich onlangs afspeelde, krijgen dergelijke details, uit een rapport van prof. Hepp toch wel eenig relief. Zijn commissie is iets ter oore gekomen. Het is de moeite des rapporteurs waard; zelfs worden deputaten, die nog benoemd moeten worden, reeds bij voorbaat min of meer uitgenodigd, te rekenen, met wat de commissie nog maar ter oore gekomen is. Zullen zij dit doen, dan moeten ze, tenzij de volgens het rapport destijds reeds tot een reis in staat gestelde, en met name aangewezen personen zelf zich melden²⁾, maar op informatie uitgaan. Bij wie? Bij... de commissie, waarvan prof. Hepp rapporteur was? Maar die is onthouden. Bij den rapporteur, zullen we dus maar aannemen. Hij zal dan de namen der all round representatieve figuren wel willen melden; want de synode hoorde ze niet, hoewel er nog al eens sprake was van respect voor synodes in 1936. Natuurlijk zal die informatie bij prof. Hepp door deputaten op tijd moeten gebeuren, opdat zij goed beslagen ter vergadering komen, en kunnen weten, wat

1) De H.H. prof. Aalders, prof. v. Schelven, mr A. J. L. v. Beek Calkoen, dr G. Keizer, dr S. O. Los.

2) Tot op heden niet publiek gebleken.

zij zelf uit of misschien de reizigers inzake de waren, maar „nen", maar Nu meen (als kerkelijk der Vrije U. Of de beurt me desnood over wie Er is nog Aalders beh vernam, da reeds wiste deputaten eik geva de(n) and culier in commissi ijkheid na bevolen. prof. Aalde Men zou en van Ka prof. Hepp tegen n is verwachten naaste om iemand na eenig bezw den tijd e waarvoor open Een uitgaan bij Het contac broeders te man uit K Maar 't h Neen, ni waar de ver heetten van enkelen n vanwege l 'is waar e de, ging „I Kampen e toe over E derlijke loe „De Herau de „Banne „Handel „De Her kunnen met zijn a delblad", namen? W nieuws d Maar zo wie die bi gaan, uit eventueel we willen commissiel in het besc hem tot l werpen-var missielid, heenkome nog vrije ongerepte openhartig Intussch hoe gemal gelanceerd ondernome de argum tuiging, d zien, hoe werken ki wel besch ook al is muren v nomen w hen, die v van de an op de ook nu eens i publiek en heid, die en Kuiper Onlangs b Kerkblad" king. Toe veel eerde maar dat Zelfs de i in den sc stel, schoe wil vertoe Ik vrees benauid hier, med ster insta En ik zie te verzwij ming" ge afgrond." Hoe het de person gezegd is, spreken, Het ger dunkt U? thlaan, ir basis der worden, i ze lezen, is, ook in geen woo Beets no